

PRÁVO NA SÚDNU OCHRANU – NARIADENIE NEODKLADNÉHO OPATRENIA – PROCES DOKAZOVANIA

V prípade neodkladného opatrenia ide o procesný inštitút, ktorý má osobitný charakter vyznačujúci sa najmä nevyhnutnosťou jeho vydania. Povinnosťou navrhovateľa je v návrhu na vydanie neodkladného opatrenia opísať rozhodujúce skutočnosti, ktoré hodnoverne osvedčujú dôvodnosť a trvanie nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana. Z pojmu „osvedčenie dôvodnosti“ vyplýva, že v danom prípade ide o rozhodovanie súdu bez nutnosti vykonať dokazovanie, ako aj bez povinnosti zisťovať všetky konkrétne skutočnosti, ktoré je potrebné verifikovať pri vydávaní rozhodnutia vo veci samej.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. I. ÚS 358/2021 zo 6. septembra 2021)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **R. I.** a sťažovateľky obchodnej spoločnosti **ri house s. r. o.**, Kasárenská 2, Nitra, IČO 50 452 355, zastúpených JUDr. Stanislavom Pavolom, PhD., advokátom, Šancová 58, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra č. k. 18 C 49/2020-115 z 18. mája 2020 a uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 40 Co 1/2020-170 zo 17. júla 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. októbra 2020 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 3 ústavy uznesením Okresného súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) č. k. 18 C 49/2020-115 z 18. mája 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Nitre (ďalej len „krajský súd“) č. k. 40 Co 1/2020-170 zo 17. júla 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie krajského súdu“). Napadnuté uznesenia navrhujú zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj napadnutých uznesení vyplýva, že v konaní vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 18 C 49/2020 bolo na základe návrhu bývalej manželky sťažovateľa (ďalej len „navrhovateľka“) na nariadenie neodkladného opatrenia napadnutým uznesením okresného súdu sťažovateľovi nariadené neodkladné opatrenie, aby dočasne nevstupoval do rodinného domu na ulici ... a na príľahlý pozemok (ďalej len „nehnutelnosť“), a to až do právoplatného ukončenia konania o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva

manželov (predmetné neodkladné opatrenie bolo odôvodnené potrebou neodkladnej úpravy pomerov strán sporu, z dôvodu potreby poskytnúť navrhovateľke ochranu pred ohrozením jej zdravia v dôsledku konania sťažovateľa, ktoré u nej vzbudzovalo obavu o jej život, zdravie a bezpečnosť, pozn.). Uvedená nehnuteľnosť patrí do vlastníctva sťažovateľky, v ktorej vykonáva sťažovateľ funkciu jediného konateľa. Zároveň okresný súd navrhovateľke uložil povinnosť, aby do 60 dní odo dňa nadobudnutia právoplatnosti tohto napadnutého uznesenia podala žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov.

3. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, ktoré odôvodňoval neúplným zistením skutkového stavu a nesprávnym posúdením veci okresným súdom, ako aj porušením základných znakov provizórnosti a proporcionality takéhoto opatrenia. O podanom odvolaní bolo rozhodnuté napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým bolo potvrdené napadnuté uznesenie okresného súdu.

4. Okresný súd v napadnutom uznesení s poukazom na v § 324 a nasl. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) uvedené predpoklady na nariadenie neodkladného opatrenia, berúc do úvahy aj navrhovateľkou predložené dôkazy k podanému návrhu, dospel k záveru o dôvodnosti vydania neodkladného opatrenia spočívajúceho v zákaze vstupu sťažovateľa do nehnuteľnosti, a to až do právoplatného skončenia sporu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva medzi sťažovateľom a navrhovateľkou. Tento svoj záver argumentačne založil na tom, že podmienkou na vyhovenie takémuto návrhu je naliehavá situácia, ktorá vyžaduje neodkladné riešenie v záujme predchádzania vzniku možnej poruchy v právnom vzťahu. Preto nerozhoduje až po zistení skutkového stavu, ale už na základe osvedčenia navrhovateľkou tvrdených skutočností, pretože prevláda požiadavka rýchlosti nad požiadavkou úplných skutkových zistení. Uviedol, že pri nariadení neodkladného opatrenia nemusí navrhovateľka jednoznačne preukázať oprávnenosť svojho nároku, postačuje, aby bol tento nárok osvedčený. Tiež dodal, že osvedčovanie na rozdiel od dokazovania znamená, že súd len zisťuje najvýznamnejšie skutočnosti dôležité pre rozhodnutie o tomto návrhu. Výsledkom takéhoto postupu je, že osvedčované skutočnosti sa súdu so zreteľom na všetky okolnosti prípadu javia pravdepodobné, resp. postačuje, ak sa osvedčovaná skutočnosť vzhľadom na všetky okolnosti javí ako nanajvyš pravdepodobná (uvedené okresný súd podporil poukazom na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 104/2010, 2 Cdo 105/2010, pozn.).

5. Krajský súd v napadnutom uznesení (ktorým potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu, pozn.) dospel k svojmu záveru na základe argumentácie, podľa ktorej predpokladom na nariadenie neodkladného opatrenia je potreba bezodkladne upraviť pomery medzi stranami sporu, pričom vzhľadom na charakter neodkladného opatrenia súd pred jeho nariadením nemusí zisťovať všetky skutočnosti potrebné pre rozhodnutie vo veci samej. Musí však osvedčiť aspoň základné skutočnosti, ktoré mu umožnia prijať záver o dôvodnosti a o trvaní nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana. Zároveň musí byť osvedčená potreba neodkladne upraviť pomery medzi stranami sporu, čo je potrebné vyložiť tak, že bez tejto úpravy vzťahov by sporovej strane hrozila ťažko napravitelná ujma. Aj krajský súd svoj záver o tom, že navrhovateľka osvedčila dôvodnosť a trvanie nároku, ktorému sa mala poskytnúť ochrana, ako aj potrebu bezodkladne upraviť pomery medzi ňou a sťažovateľom, oprel o navrhovateľkou doložené dôkazy. Konštatoval, že vzniknuté rozpory medzi navrhovateľkou a sťažovateľom sa prejavili aj podozrením z fyzického násillia sťažovateľa proti navrhovateľke, ktoré bolo v tomto štádiu konania dostatočne osvedčené jednak predloženými dôkazmi, ako aj

vlastným zisťovaním krajského súdu (tieto podklady zároveň krajský súd v odôvodnení riadne špecifikoval, pozn.).

II.

Argumentácia sťažovateľov

6. Sťažovatelia v ústavnej sťažnosti argumentujú, že:

a) skutočnosti uvádzané v napadnutých uzneseniach neboli nikým verifikované, preto nemohlo dôjsť k ich preukázaniu a osvedčeniu zo strany vo veci konajúcich súdov (poukázali na to, že sťažovateľ dosiaľ nebol uznaný vinným zo spáchania priestupku alebo trestného činu proti navrhovateľke, pozn.),

b) sťažovateľka nemôže užívať a udržiavať svoj majetok – nehnuteľnosť, pretože sťažovateľ ako jej jediný konateľ má zakázané do nej vstúpiť, čo je porušením jej základného práva podľa čl. 20 ods. 3 ústavy,

c) tvrdenia prezentované v konaní o vydanie neodkladného opatrenia, ktoré tvorili podklad na vydanie napadnutých uznesení, sa nepreukázali ako pravdivé, čo zakladá porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 3 ústavy napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu, ktorými okresný súd nariadil neodkladné opatrenie a krajský súd po podaní odvolania sťažovateľom potvrdil nariadenie neodkladného opatrenia spočívajúce v zákaze vstupu sťažovateľa do nehnuteľnosti, a to až do právoplatného skončenia sporu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva medzi sťažovateľom a navrhovateľkou.

8. Sťažovatelia namietali, že vo veci konajúce súdy nemali dostatočným a relevantným spôsobom preukázané tvrdenia, na základe ktorých došlo k vydaniu uvedeného neodkladného opatrenia (uvádzali, že sa nepreukázali ako pravdivé, pozn.) a zároveň v dôsledku vydania neodkladného opatrenia malo dôjsť aj k porušeniu vlastníckeho práva sťažovateľky v dôsledku nemožnosti udržiavania nehnuteľnosti sťažovateľom ako jej jediným konateľom v prevádzkyschopnom stave.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 3 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutými uzneseniami okresného súdu a krajského súdu vo vzťahu k sťažovateľke:

9. Podľa § 122 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť môže podať osoba (ďalej len „sťažovateľ“), ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody. Ústavný súd podotýka, že uvedené zákonné ustanovenie upravuje aktívnu legitímáciu na podanie ústavnej sťažnosti v nadväznosti na čl. 127 ústavy. Zároveň ústavnú sťažnosť nemôže podať osoba, ktorá namieta porušenie základných práv a slobôd iných osôb a nie svojich.

10. Z obsahu napadnutých uznesení jednoznačne vyplýva, že boli vydané nie proti sťažovateľke, ale proti sťažovateľovi, ktorému nimi bolo uložené, resp. potvrdené neodkladné

opatrenie spočívajúce v zákaze vstupu sťažovateľa ako fyzickej osoby do predmetnej nehnuteľnosti. V prípade sťažovateľky ide o samostatný subjekt právnych vzťahov, ide o právnickú osobu – obchodnú spoločnosť, ktorú nie je možné stotožňovať s osobou sťažovateľa, a to aj napriek tomu, že je jej jediným konateľom. Napadnuté uznesenia tak majú priamy dopad na sťažovateľa, nie aj na sťažovateľku, ktorej ich vydaním nebola uložená žiadna povinnosť.

11. Vzhľadom na uvedené ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde ako podanú zjavne neoprávnenou osobou.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 3 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu vo vzťahu k sťažovateľovi:

12. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ využil svoje právo a proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podal odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd, ktorý tak aj učinil vydaním napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorým potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu.

13. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (I. ÚS 129/2021).

14. Zároveň aj zo samotného znenia § 132 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak o ochrane základných práv a slobôd sťažovateľa vo veci, ktorej sa ústavná sťažnosť týka, je príslušný rozhodovať iný súd, ústavný súd uznesením ústavnú sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

15. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd vo vzťahu k napadnutému uzneseniu okresného súdu konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, a to pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 3 a podľa čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením krajského súdu vo vzťahu k sťažovateľovi:

16. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli)

pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 301/2020).

17. Základná námietka sťažovateľa spočíva v jeho tvrdení, že krajský súd v napadnutom uznesení nedostatočne verifikoval navrhovateľkou uvádzané skutočnosti a nemal za jednoznačne preukázané tvrdenia, na základe ktorých došlo k vydaniu neodkladného opatrenia zákazu vstupu do nehnuteľnosti. Podľa jeho názoru tak neboli naplnené zákonné predpoklady na vydanie, resp. potvrdenie vydania tohto neodkladného opatrenia. Úlohou ústavného súdu bolo preto v danom prípade posúdiť, či krajský súd napadnutým uznesením nevybočil zo zákonného rámca, a teda či napadnutým uznesením nedošlo k porušeniu sťažovateľom namietaných práv, a to aj s poukazom na už uvedené východiská a možnosti ústavného prieskumu napadnutého uznesenia.

18. Po preskúmaní napadnutého uznesenia a v ňom uvedených dôvodov prípustnosti a dôvodnosti nariadenia neodkladného opatrenia, s poukazom na sťažovateľom v ústavnej sťažnosti uplatnené námietky ústavný súd dospel k záveru, že krajský súd dôvody, na základe ktorých potvrdil napadnuté uznesenie okresného súdu o nariadení neodkladného opatrenia, primerane, jasne a logicky zdôvodnil. Pretože je sťažovateľovi odôvodnenie napadnutého uznesenia dostatočne známe, ústavný súd ho na tomto mieste preto nebude podrobne rozoberať. Len pre zodpovedanie základnej námietky sťažovateľa (ako je uvedená v predchádzajúcom bode tohto rozhodnutia, pozn.) je potrebné uviesť, že v prípade neodkladného opatrenia ide o procesný inštitút, ktorý má svoj osobitný charakter. Úprava tohto procesného inštitútu v Civilnom sporovom poriadku v sebe zahŕňa nutnosť v návrhu na vydanie tohto neodkladného opatrenia zo strany navrhovateľa opísať rozhodujúce skutočnosti, ktoré hodnoverne osvedčujú dôvodnosť a trvanie nároku, ktorému sa má poskytnúť ochrana. Ako však vyplýva z pojmu „osvedčenie dôvodnosti“, v danom prípade ide o rozhodovanie súdu bez nutnosti vykonania procesu dokazovania vo veci samej. Teda primárne na základe podkladov predložených navrhovateľom či zistených súdom z vlastnej činnosti, ktorých obsah však musí súd viesť k záveru o pravdepodobnosti uplatneného nároku a nebezpečenstve hroziacej ujmy.

19. Zároveň je potrebné prihliadnúť aj na to, že v prípade neodkladného opatrenia ide o procesný inštitút, ktorý má dočasný charakter. Aj preto vo veci konajúci súd nie je pred jeho nariadením za splnenia podmienok uvedených v predchádzajúcom bode povinný zisťovať všetky konkrétne skutočnosti, ktoré je potrebné verifikovať pri vydávaní rozhodnutia vo veci samej. Krajský súd sa pri vydaní napadnutého uznesenia podľa posúdenia ústavného súdu v dostatočnej miere venoval otázke posúdenia uvedených podmienok pre vydanie neodkladného opatrenia, pričom na vec ústavne konformným spôsobom aplikoval príslušné ustanovenia Civilného sporového poriadku upravujúce procesný inštitút neodkladného opatrenia (ustanovenia § 324 a nasl. CSP, pozn.).

20. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, nespore patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (I. ÚS 358/2019). Ústavný súd aj s poukazom na uvedené konštatuje, že v odôvodnení napadnutého uznesenia nevzhladol také nedostatky, ktoré by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd oprávňovali

k vysloveniu záveru o porušení sťažovateľom namietaných práv. Podľa názoru ústavného súdu napadnuté uznesenie nie je možné považovať za zjavne neodôvodnené ani za arbitrárne, teda také, ktoré by bolo založené na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení zákona. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého uznesenia.

21. Ústavný súd opätovne pripomína, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov a pri uplatňovaní svojej právomoci nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav. Na základe uvedeného preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

22. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uvedenými v jej petite.